

 Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights
Лудвиг Болцман Институт за човекови права
Ludvig Bolcman Instituti për të drejtat e njeriu

**РЕВИЗИЈА НА НАЦИОНАЛНИТЕ АКЦИСКИ ПЛАНОВИ ОД
„ДЕКАДАТА ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА РОМИТЕ 2005-2015,“
И СТРАТЕГИЈАТА ЗА РОМИТЕ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЗА ПЕРИОД 2009-2011**

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД.....	СТРАНА 3
2.МЕТОДОЛОГИЈА.....	СТРАНА 3
3. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ НА НАП-ови.....	СТРАНА 5
3.1 ЗДРАВСТВО.....	СТРАНА 5
3.2 ВРАБОТУВАЊЕ.....	СТРАНА 8
3.3 ДОМУВАЊЕ.....	СТРАНА 11
3.4 ОБРАЗОВАНИЕ.....	СТРАНА 13
4. СТРУКТУРА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА НАП НА ДЕКАДАТА НА РОМИТЕ.....	СТРАНА 18
5. ПРЕПОРАКИ	СТРАНА 20
6. АКРОНИМИ.....	СТРАНА 22
7. СПИСОК НА УЧЕСНИЦИ ВКЛУЧЕНИ ВО ПРОЦЕСОТ НА РЕВИДИРАЊЕ НА НАП.....	СТРАНА 23
8. ИЗВОР НА ПОДАТОЦИ.....	СТРАНА 25
АНЕКС I.....	СТРАНА 26
АНЕКС II.....	СТРАНА 34
АНЕКС III.....	СТРАНА 36
АНЕКС IV.....	СТРАНА 45

Планови за Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 во Република Македонија е документ изработен од Министерството за труд и социјална политика со поддршка од Мисијата за следење на прелевање на ОБСЕ во Скопје, а во соработка со Институтот за човекови права „Лудвиг Болцман“ како и со различни државни институции и локални невладини организации.

Овој документ се фокусира врз спроведувањето на ревидираните НАП-ови во периодот 2009-2011, со цел подобрување на животните услови на ромската заедница во Македонија, по пат на координација на неколку тековни иницијативи од страна на меѓународни и национални субјекти.

2.МЕТОДОЛОГИЈА

Земајќи ги предвид карактеристиките на тековните НАП-ови, како и потребите на заинтересираните страни, беше применета методологија која е во согласност со стандардните методологии кои се применуваат при ревидирање на планови. Стандардната ревизија се фокусира на преглед на плановите и соодветно приспособување во однос на тековниот контекст врз основа на искуствата стекнати за време на спроведување на планот.

Избраната методологија се состои од три дела:

- 1) анализа
- 2) планирање и пишување на плановите
- 3) планирачки елементи за поддршка на плановите

Делот на анализата вклучува три аспекти: а) општиот контекст на секторот за конкретниот план, вклучувајќи ја законската регулатива, државниот систем и финансирањето; б) тековната состојба и промените во состојбите од почетокот на спроведувањето на планот во заедницата; в) конкретниот план, анализиран од неколку аспекти, вклучувајќи ја и реализацијата на планот како и резултатите и промените настанати со тоа, следење и оценка, помошници, учеството на заинтересираните страни, особено заедницата, врската со заемно испреплетени теми, потребата да се промени планот согласно претходно анализираното. Во услови на стандардна ревизија, методологијата треба да го вклучи само последниот дел – потребите за промена на планот во однос на условите. Во случај на предметните планови, а имајќи го предвид недостатокот од потребната анализа врз која истите треба да се засноваат, методологијата на ревизијата ја вклучува сета опишана и прилично содржајна анализа.

Планирањето на плановите вклучува дефинирање на општата цел на конкретниот план, специфични цели на реализацијата и конкретни мерки, со чиешто спроведување ќе се постигнат општата и специфичните цели на планот. Мерките, како и општата и специфичните цели, исто така вклучуваат и план за актерите надлежни за различните аспекти од спроведувањето, вклучувајќи го и планирањето, одлучувањето, спроведувањето, следењето, оценката, известувањето, информирањето и др. Друг елемент е планирањето на средствата потребни за

стигнување на општата и специфичните цели. Ова особено а, но сепак не се исклучени и другите ресурси, како и квалификуван кадар, политичката основа или предуслови, знаење и вештини, и др. Планот содржи конкретни рокови за реализација. Иако планот е краткорочен и се однесува на период од три години, некои од целите и мерките содржат ставки кои треба да се остварат во одредени интервали низ целиот период на реализацијата на плановите. Последниот дел од плановите се показателите. Ова се однесува на дефинирање на соодветни показатели на успехот, или промените настанати во ромската заедница со спроведувањето на плановите.

Последниот дел од методологијата се фокусира токму врз прашањата кои не се директно поврзани со планот, но кои индиректно влијаат врз неговото спроведување. Дел од самите делови се однесуваат на овие прашања, поради и што се разгледуваат како посебен елемент кој е поврзан со целиот план. Овие прашања ги вклучуваат управувањето, следењето и оценката, собирањето на податоци, финансирањето, учеството на директно вклучените страни, особено ромската заедница и др. Овие прашања се поставени како потреба од ревидирање за време на ревизијата на плановите од страна на директните учесници.

Методологијата, дефинирана на овој начин, се спроведува низ процес на учество. Овој процес вклучува две тридневни работилници; за време на секоја работилница се ревидираат два од предметните планови.

Учесниците во овој процес се главно членовите на Националното координативно тело на Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015. Освен нив, во процесот се вклучени и членови на меродавните министерства и државни агенции, како и други претставници на организациите на граѓанскиот сектор и меѓународни агенции.

3.1 ЗДРАВСТВО

3.1.1 НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА

- Закон за здравствена заштита
- Закон за здравствено осигурување
- Донесени Програми за превентивна и куративна здравствена заштита,
- Закон за права на пациенти
- Национална стратегија за ХИВ/СИДА
- Закон за дроги и психотропни супстанции

3.1.2 МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА РАМКА

- Конвенција за заштита на правата на детето
- Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација на жената
- Универзална конвенција за човекови права
- Меѓународна конвенција за економски, социјални и културни права на ООН
- Европска повелба за права на пациенти
- Меѓународна конвенција за елиминација на дискриминација
- Рамковна конвенција за заштита на национални малцинства
- Европска социјална повелба на Совет на Европа
- Европска конвенција за превенција на тортура
- Програма за социјално вклучување на Европската Унија
- Милениумски развојни цели

3.1.3 ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА СИСТЕМОТ ЗА ЗДРАВСТВО

- Министерство за здравство
- Фонд за здравствено осигурување
- Републички завод за здравствена заштита
- 10 заводи за здравствена заштита
- Јавни здравствени установи во:
  - примарна здравствена заштита
  - секундарна здравствена заштита
  - терцијарна здравствена заштита

Улоги и одговорности на институциите во системот за здравствена заштита:

креира здравствени политики, ја координира работата на
на ФЗО

- ЈЗУ се даватели на здравствените услуги на граѓаните,
- ФЗО врши услуги за обезбедување на здравствено осигурување, одредува цени и плаќање на здравствените услуги и лековите,
- Републичкиот завод за здравствена заштита и 10-те заводи за здравствена заштита вршат активности за заштита и унапредување на задрожјето на населението.

3.1.4 СИСТЕМ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ЗДРАВСТВОТО

- ЈЗУ за пружањето на здравствени услуги средствата ги прибавуваат од следните извори: 80% од ФЗО и 20% од корисниците (осигурениците); доколку пациентот не е здравствено осигуран ја плаќа услугата во износ од 100%, освен за услугите предвидени во Програмите за превентивна и куративна здравствена заштита; за услугите кои ЈЗУ ги извршуваат во однос на овие програми, трошоците се покриваат од буџетот на РМ
- ФЗО средствата ги прибира од следните извори: придонеси од платите на вработените, сопственото осигурување, Агенција за вработување, пензиско осигурување, буџет на РМ и др. извори.

3.1.5 ИДЕНТИФИКУВАНИ ПРОБЛЕМИ

Проблем бр. 1: Покус животен век кај Ромите за разлика од општата популација.

Причини:

- Лоша социо-економска состојба во ромската заедница,
- Лица без документи за идентификација,
- Раѓање во домашни услови,
- Голем број на здравствено неосигурани лица,
- Џебови во опфатот на Ромските деца со вакцинација,
- Зголемен морталитет на доенчиња и новороденчиња во Ромска заедница,
- Зголемен процент на заразни заболувања,
- Недоволна едукација и информираност во однос на здравјето,
- Неразвиена свесност за потребата од редовни превентивни лекарски прегледи,
- Зголемен процент на хронични заболувања.

Проблем бр. 2: Отежнат пристап на Ромите кон системот на здравствена заштита

Причини:

- Лоша социо-економска состојба во ромската заедница,
- Постоене на двојна дискриминација во системот на здравствена заштита,
- Постоене на дискриминација (скриена и јавна) по однос на етничка припадност,
- Немање на процес на децентрализација на здравствената заштита,

- ствени установи во Ромската заедница,
осигурување и недоволна едуцираност за можностите за
остварување на правото за здравствено осигурување
- Немање на матичен лекар,
  - Несоодветни законски регулативи за специфични потреби за здравствена заштита на Ромите (должници кон фондот, лица без документи, незаведени во системот на здравствено осигурување),
  - Недоволен број на Информативни центри во ромските населби,
  - Недоволна информираност на Ромите за нивните права во однос на здравствената заштита,
  - Немање на алокација на буџетски средства наменети за програми за унапредување на ромското здравје,
  - Немање центри за лекување на зависности.

Проблем бр. 3: Женско здравје кај жените Роми

- Лоша социо-економска состојба,
- Сексуално и репродуктивно здравје,
- Менопауза и остеопороза,
- Малолетнички бракови,
- Семејно насилство,
- Пристап до услугите за женско и репродуктивно здравје,
- Сексуални работници.

3.1.6 ЦЕЛИ НА НАП ЗА ЗДРАВСТВО

ОПШТА ЦЕЛ

- Подобрена здравствена состојба на Ромите до 2011 год, преку подобрување на достапноста на здравствените услуги и алоцирање на средства за НАП за здравство за Ромите

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

- 1) Идентификувани здравствените потреби на ромското население
- 2) Унапредени хигиенско-епидемиолошки услови за живеење на Ромите преку санитарно-епидемиолошки надзор и мерки за дезинсекција и дератизација во Ромските средини
- 3) Опфатеност со здравствена едукација на ученици во 30 училишта фреквенција на ученици Роми
- 4) Опфатеност со здравствена едукација на млади лица Роми надвор од образовниот систем во 30 места претежно населени со Роми
- 5) Зголемена стапка на покриеност на ромското население со здравствено осигурување за 30% на годишно ниво, од здравствено неосигураните Роми (кои немаат средства за основни трошоци за добивање здравствено осигурување, кои немаат информации за можностите за здравствено осигурување, итн.

г на ромската популација со примарна здравствена заштита

- 7) Подоорен пристап за 20% до здравствените услуги за припадниците на ранливи групи од ромската популација (жени, деца, деца на улица и бездомници, млади, лица со посебни потреби, ХИВ позитивни, лица кои живеат под линија на сиромаштија, стари лица, корисници на дроги, сексуални работници, ЛГБТ и МСМ)

3.2 ВРАБОТУВАЊЕ

3.2.1 НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА

- Закон за работните односи
  - Измени на Законот за работните односи (2008)
- Закон за еднакви можности на жените и мажите
  - Измени на Законот за еднакви можности на жените и мажите (2008)
- Закон за вработување и осигурување во случај на невработеност
  - Измени на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (2000)
  - Измени на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (2000а)
  - Измени на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (2001)
  - Измени на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (2003)
  - Измени на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (2004)
  - Измени на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (2005)
- Закон за инспекција на трудот
- Закон за евиденциите од областа на трудот
- Закон за вработување на инвалидни лица
  - Измени на Законот за вработување на инвалидни лица (2004)
  - Измени на Законот за вработување на инвалидни лица (2008)
- Закон за агенциите за привремено вработување
- Закон за волонтерство
- Закон за мирно решавање на работните спорови
- Закон за вработување и работа на странци
- Закон за локална самоуправа

НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИИ

- Национална стратегија за вработување-2010
  - Национален Акционен План за вработување 2006-2008
- Оперативен план за активните политики за вработување за 2007 година предвидени со Програмата за работа на Владата на РМ 2006-2010
- Оперативен план за активните програми и мерки за вработување за 2008 година

3.2.3 МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА РАМКА

- ИЛО конвенција
- 10 –те директиви на ЕУ
- Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства
- УН-Конвенција за економско социјални и културни права
- CEDAW конвенцијата
- Милениумски развојни цели
- Конвенција за заштита на децкиот труд

3.2.4 ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА СИСТЕМОТ ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

Државни институции

МТСП (Оперативното спроведување на АП на Декадата и Стратегијата за Роми).

- Одделение за спроведување на АП на Декадата и Стратегијата за роми
- Агенција за вработување на Република Македонија
- Министерот без ресор (Креирањето на политиките се надлежност на Национален координатор за спроведување на АП на декадата и Стратегијата за Роми).
- Ромски информативни центри
- Министерство за економија

Министерство за локална самоуправа

Единици на локална самоуправа

- Одделение за ЛЕР (Локален економски развој)
- Одделение за стручни квалификации и вештини

Важни не-државни актери во областа вработување во Република Македонија

- Стопански комори
- Сојуз на синдикати
- ЗЕЛС
- Агенции за посредување при вработување

3.2.5 СИСТЕМ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ВРАБОТУВАЊЕ

- Буџет на РМ
- Буџети на ЕЛС
- Фондови од ЕУ
  - ИПА 1-4 компонента
- Фондови од мултелатерали и билатерални договори
- Меѓународни фондови
- Странски донации
  - Домашни донации

3.2.6 ИДЕНТИФИКУВАНИ ПРОБЛЕМИ

Проблем бр. 1: Висок степен на невработеност кај ромската популација

- 17740 невработени евидентирани (30.06.2008) невработени Роми

Проблем бр. 2: Низок степен на квалификации кај ромската популација

- 33% од (17740 невработени) се со незавршено основно образование.
- 7% од (17740 невработени) се со завршено средно образование или има некаква квалификација.
- 31 лице или 0.1% се со високо образование.

Проблем бр. 3: Низок стандард на условите за вработување кои се нудат на членовите на ромската популација

- Работат ниско платени работи
- Работат на сезонски (привремени работни места)
- Ромите имаат неверификувани вештини и знаења.

3.2.7 ЦЕЛИ НА НАП ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

ОПШТА ЦЕЛ

- Зголемена конкурентност на пазарот на труд на 3,6% неквалификувани работоспособни Роми и зголемена вработеност на Ромите од 8% од вкупниот број работоспособни Роми до 2011 година.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

- 1) Да се вработат 50 припадници на ромската заедница со завршено високо образование на неопределено време во јавната администрација до 2011
- 2) Да се вработат 1500 средношколци роми на неопределено време до 2011 година

3.3 ДОМУВАЊЕ

3.3.1 НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА

- Законот за градење 2005 (измена 2008)
- Законот за просторно и урбанистичко планирање (измени 2008)
  - Правилник за стандарди и нормативи за планирање и Пр. за проектирање на објекти,
  - Годишна програма за финансирање на изработка на урбанистичките планови-се планираат средства за финансирање на ур.планови-Програма за изработка на урбанистички планови во РМ во 2008
- Законот за комунална хигиена
- Законот за домување
  - се работи на нов закон до крајот на 2008, законот е во процедура-закон за социјално домување и закон за непрофитно домување
  - Годишна програма за изградба и одржување на станови сопственот на РМ)
- Законот за легализација на бесправна градба (во процедура)
  - Годишна Одлука за распределба на водоснабдителни и канализациони системи во РМ
- Законот за рамномерен регионален развој
  - Програма за магистрални патишта
  - Одлука за продажба на станови (планска документација)
- Закон за буџет,
  - Одредба за капитални дотации за ЕЛС

3.3.2 ПОВРЗАНОСТ СО ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ СТРАТЕГИИ

- Стратегии за домување 2007-2012 активности со кои што се предвидува домување на ранливи групи
- Урбанистички планови од програмата Декада за Ромите
- Акционен план за спроведување на целите од стратегијата за домување
- Правилник за утврдување на стандарди на минимално домување

3.3.3 МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА РАМКА

- Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права
- Меѓународна конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација на жените
- Меѓународна конвенција за елиминација на сите форми на расна дискриминација
- Конвенција за правата на детето

3.3.4 ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА СИСТЕМОТ ЗА ДОМУВАЊЕ

Државни институции

- МТВ
- претпријатие кое стопанисува со станбениот деловен простор сопственост на РМ
- Фонд за магистрални патишта
- ЕЛС
- Агенција за планирање на просторот на РМ

Важни не-државни актери во областа домувањето во Република Македонија

- ХАБИТАТ Македонија
- ОН Хабитат

3.3.5 СИСТЕМ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ДОМУВАЊЕ

Министерството планира, Владата одобрува, општините кофинансираат. Главно граѓаните самите си обезбедуваат домување. Постои поддршка од страна на државата за некои категории граѓани, како и бесплатно сместување во дневни центри.

3.3.6 ИДЕНТИФИКУВАНИ ПРОБЛЕМИ

Проблем бр. 1: деца, жени, самохрани родители, итн. кои се бездомници (живеат на улица)

Проблем бр. 2: изградени домови кои не се вклопени и не можат да се вклопат во ДУП и ГУП (потреба од целосно вдомување на друго место)

Проблем бр. 3: вдомени домаќинства кои биле изманипулирани (купени домови кои немале право да се продаваат – потреба од целосно вдомување)

Проблем бр. 4: вдомени домаќинства кои треба да се преселат на друго место поради густата населеност на населби претежно населени со Роми

3.3.7 ЦЕЛИ НА НАП ЗА ДОМУВАЊЕ

ОПШТА ЦЕЛ

- Најмалку 400 ромски домаќинства се вдомени според минимални стандарди за домување во периодот од 2009 – 2011, преку социјално домување и обнова и реконструкција на домови, и урбанизација и подобрување на инфраструктура на населби претежно населени со Роми.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

- 1) Најмалку 60 ромски домаќинства се вдомени преку социјално домување и создадени се услови за дополнително вдомување преку доделување на 3% од градежните парцели планирани за продажба, доколку се задоволени предусловите за превземање на мерките.

етно вдомени според минимални стандарди за домување претежно населени со Роми и административна поддршка за документација за Ромите.

- 3) Најмалку 20 ромски домаќинства годишно со достигнати минимум стандарди за домување преку обнова и реконструкција на домови.
- 4) Подобрена инфраструктура (улицы, водовод, канализација) во 13 населби претежно населени со Роми
- 5) Подобрени услови за работа на прашањата на домување на Ромите, преку проценка на потребите и јакнење на капацитети.

3.4 ОБРАЗОВАНИЕ

3.4.1 НАЦИОНАЛНА ПРАВНА РАМКА

- Закон за заштита на деца – регулира предучилишно образование
- Закон за основно и закон за средно образование со измени
  - Основно образование од 6 – 15 години (возраст), 9-годишно основно (поделено на 3 периоди)
  - Задолжително средно образование за сите
  - Бесплатно основно и средно образование
  - Бесплатни учебници
  - Бесплатен превоз (за ученици кои живеат најмалку 2км оддалечени од училиштето)
- Закон за високо образование
- Закон за ученички стандард, со соодветни програми
- Закон за образование на возрасни
- Закон за децентрализација

3.4.2 МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА РАМКА

- Конвенција за правата на детето
- Конвенција против дискриминација во образованието
- Рамковна конвенција за заштита на националните малцинства
- Милениумски развојни цели

3.4.4 ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА СИСТЕМОТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ

- МОН
- Биро за развој на образованието
- Управа за развој и унапредување на образованието на јазиците на помалите заедници

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

- Основни училишта
- Средни училишта
- Универзитети
- ЕЛС (советници за образование, одделение за образование)
- Градинки (МТСП)
- Град Скопје

Важни не-државни актери во областа вработување во Република Македонија

- Работнички универзитети
- Приватни средни и основни училишта
- Приватни факултети
- Приватни градинки
- НВОи – национални и локални
- Меѓународни организации (кои работат на образование)

3.4.5 СИСТЕМ НА ФИНАНСИРАЊЕ НА ОБРАЗОВАНИЕ

- Влада
- МОН
- Министерство за финансии
- МТСП
- ЕЛС
- Донатори
- Бизнес сектор
- Парламент (одлука за буџет)
- ИПА – компонента 4 и ЕУ програми за образование во кои Македонија учествува
- Проект на Светска банка за условен кеш трансфер
- РЕФ и други донатори

3.4.6 ИДЕНТИФИКУВАНИ ПРОБЛЕМИ

Општи проблеми

- лоша социо-економска состојба
- висок процент на незапишани деца во предучилишно образование
- ненавремено и нецелосно запишување и слаба опфатеност
- лоши услови за учење (домашни услови)
- нерегистрирани деца
- немање документи
- злоупотреба на детскиот труд

- јазична бариера
- осипување во основно, особено на преминот од четврто кон петто одделение, но и понатаму
- нефлексибилност на раководниот кадар во училиштата за уписна политика
- лоша координација помеѓу матичната служба и основните училишта
- неписмени, немотовирани родители за упис на нивните деца во училиште
- немање мотивација за важност на образованието
- школски прибор и помагала за ромски деца од семејства корисници на социјална помош
- немање програми за деца кои го напуштиле ОУ да завршат образование
- неспроведување на законска обврска на ОУ и СУ за дополнителна настава
- малолетнички бракови
- сегрегација и дискриминација
- стереотипи кон Ромите
- немање на стипендии за поддршка на пост-дипломски студии

Специфични проблеми во основно и средно образование

- ниска стапка на уписи
- нерегистрирани деца
- висок степен на осипување, особено кај женските деца
- дискриминација, сегрегација

Специфични проблеми во високо образование

- неадекватна примена на квоти
- средношколски и студентски домови
- неадекватна примена на ромскиот јазик во сите нивоа на образование (нема настава на ромски јазик, нема изучување на ромски јазик, нема доволно наставен кадар за и на ромски јазик, нема катедра за ромски јазик и за создавање наставен кадар)

Достапни податоци

- 10 000 деца Роми се во основно образование
- 1300 Роми се во средно образование
- 300 Роми се во високо образование
- Вкупната опфатеност на Роми на образовна возраст во сите нивоа на образование е 23 – 25%
- Само 10% од ромските деца на училишна возраст завршуваат основно образование
- 1.6% деца Роми на соодветна возраст посетуваат предучилишно образование

се запишуваат во основно образование (прво одделение)
од децата Роми на возраст од 7 – 15 години се вклучени во

- основно образование
- 25% од Ромите преминуваат од четврто во петто одделение
- 45% од Ромите запишани во прво одделение не завршуваат основно одделение
- 27% Роми во специјални училишта
- 12.8% Роми со завршено основно образование продолжуваат во средно образование (овде има промени со задолжително средно образование)
- 56% Роми од запишаните завршуваат средно образование
- ниво на запишување на Роми во терцијарно образование 0.3%
неписмени Роми (извор УНДП) 26% мажи и 44% жени

3.4.7 ЦЕЛИ НА НАП ЗА ОБРАЗОВАНИЕ

ОПШТА ЦЕЛ

- Зголемена стапка на вклученост на ромската популација на сите нивоа во образовно-воспитниот процес во текот на периодот од 2009-2011, од вкупниот број Роми на образовна возраст (0-26 години), освен во специјални училишта каде бројката на ученици Роми ќе се намали

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ

- 1) 4.5 % Ромски деца во предшколски установи до 2011 година (одвкупниот број Ромски деца на возраст од 4-5)
- 2) Намалена стапка на осипување на Роми во средно образование - Зголемена стапка на Роми кои се задржуваат во образовниот систем – намалена стапка на Роми кои прерано го напуштаат образованието (100% стапка на влез на деца Роми во основно образование; Зголемена стапка на завршување на запишаните деца Роми во основно образование за 10-15%; Намалување на стапката на осипување на деца Роми на почеток од трета фаза на основно образование од најмногу 10-15%; 100% стапка на влез во средно образование од Роми кои завршиле основно образование; Зголемена стапка на завршување на Роми запишани во средно образование за 10-15%)
- 3) Зголемување на процентот на студенти Роми на 1.8 % од вкупниот број на запишани студенти во прва година на универзитетите во РМ до 2011 година, задржување во образовен систем и нивно дипломирање со специфичен фокус на создавање наставен кадар.
- 4) 5% од неписмените возрасни Роми (од кои најмалку 3% жени) се описменети на годишно ниво во периодот од 2009-2011.
- 5) Намалување на учениците Роми во специјалните училишта за 5 % годишно од вкупниот број деца Роми кои се тековно во специјалните училишта.

4. СТРУКТУРА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА НАП НА ДЕКАДАТА НА РОМИТЕ

Национален Координатор на Декадата за вклучување на Ромите и Националната

Стратегијата за Ромите

- Се задолжува МТСП преку одделението за имплементација на Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми да доставува извештаи на секои четири месеци на Министерот без ресор Неждет Мустафа за степенот на реализација на сите владини проекти кои во Република Македонија се имплементираат во рамки на за Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми во Република Македонија. Исто така министерот без ресор Неждет Мустафа да биде известуван и консултиран од имплементаторите (ресорните министерства, локалната самоуправа) за имплементацијата, измените, напредокот и евентуалните планирани активности во однос на АП на Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми во Република Македонија како и за владините програми кои се реализираат или ќе се реализираат во рамките на истите два документи.
- Се задолжуваат МОН, МТСП, МТВ, МП и МЗ предвидените активности за Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми во Република Македонија и АП да ги реализираат во рамки на предвидените средства за нив во буџетот на Република Македонија за 2009 во соработка и координација со националниот координатор Неждет Мустафа.
- Се задолжува МТСП преку Одделението за имплементација на Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми во Република Македонија да ги координира активностите во врска со обезбедување поддршка за подобрување на имплементацијата на АП во рамки на ресорните министерства.
- Се задолжуваат министерот без ресор Неждет Мустафа и МТСП односно одделението за имплементација на АП за Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми во Република Македонија редовно да се информираат преку медиумите за реализација и напредокот на овие два процеси (Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015 и Националната стратегија за Роми во Република Македонија)
- Се задолжува министерот без ресор Неждет Мустафа да ја информира Владата на Република Македонија на секои четири месеци за превземените активности во врска со реализацијата на активностите од точките од 1 до 4 од оваа информација.

Министерство за Труд и Социјална Политика - Одделение за спроведување на Декадата за вклучување на Ромите и Националната Стратегијата за Ромите

- Советување, упатување и поделба на искуството од постапката на ревизија на Националните акциони планови за Декадата за вклучување на Ромите и Стратегијата за Ромите
- Надгледување на спроведувањето на Националните акциони планови за Декадата за вклучување на Ромите и Стратегијата за Ромите
- Подготовка на податоци и релевантен материјал за информирање на Владата на РМ и јавноста за процесот на спроведување на Декадата за вклучување на Ромите и Стратегијата за Ромите

а спроведувањето на Стратегијата за Ромите и Декадата за
ио ниво

- Тесна соработка со националното координативно тело и неговите членови и обезбедување на административна и техничка помош за истото
- Обезбедување на целосна и отворена соработка со невладините организации на Ромите со цел да се подобри спроведувањето на Декадата за вклучување на Ромите и Стратегијата за Ромите
- Формирање база на податоци за прашањата поврзани со Ромите

Национално координативно тело

Националното координативно тело е составено од претставници на релевантните министерства и државните институции, како и претставници од граѓанските здруженија/НВО. НКТ ги има следните задолженија:

- Да обезбеди ефективна координација помеѓу државните институции и граѓанските здруженија;
- Да надгледува спроведувањето на националните акциони планови од Декадата за вклучувањето на Ромите 2005-2015;
- Да го советува Националниот координатор и Единицата за бараните водечки мерки за обезбедување на правилно спроведување на националните акциони планови.

цел	мерка	Одговорности	Временско ограничување	Показател
подобрување на координацијата меѓу централните и локалните власти	Потпишување на Меморандум за разбирање меѓу Националниот координатор на ДВР и општините со општините со претежно ромско население (можност за создавање на постојан форум или подгрупа во рамките на НКБ).	Национален координатор на ДВР ЕЛС ЗЕЛС МЛС	2009-2010	број на потпишани меморандуми за разбирање број на организирани состаноци
	Ревизија на локалните акциски планови на Декадата на Ромите врз основа на ревидираните НАП.	Национален координатор на ДВР ЕЛСЗЕЛС	2009	Број на ЛАП ревидирани и усвоени од страна на ЕЛС
Подобрување на квалитетот и квантитетот на податоците кои се достапни за мониторинг и за создавање на стратегија и развој на стратегијата	Создавање на хомоген систем за собирање на основни податоци (поврзани со мониторингот и процесот на натамошна ревизија) (Видете ги поврзаните проекти на УНДП)	Национален координатор на ДВР МТСП НКБ Министерства ССО НВО	2010	број на обезбедени информации број на студии и создадени анализи
	Создавање на база на податоци за проектите поврзани со Декадата за вклучување на Ромите 2005- 2015	НКБ Национален координатор на ДВР МТСП НВО	2009	број на наведени проекти Број на проекти спроведени од страна на институциите Број на проекти спроведени од страна на локалните НВО
	создавање на специјален буџет за создавање на	МФ НКБ Национален	2009	доделен буџет број на студии и

		координатор на ДВР МТСП ССО		истражувања
Мониторинг на делотворното спроведување на НАП	воспоставување на ефикасен систем за мониторинг	НКБ Национален координатор на ДВР МТСП Министерства	2009	број на извештаи
	создавање на специјален буџет за мониторинг	МФ НКБ Национален координатор на ДВР МТСП ССО	2009	доделен буџет
Мониторинг и подобрување на спроведувањето на НАП во Декадата за вклучување на Ромите 2005-2015	Ревизија на НАП на Декадата за вклучување на Ромите 2005- 2015	Национален координатор на ДВР МТСП НКБ	2011	Ревидирани НАП

на политика

МЛС - Министерство за локална самоуправа

МФ – Министерство за финансии

МОН – Министерство за образование и наука

МТВ – Министерство за транспорт и врски

ЕЛС – единици на локална самоуправа

РИЦ – регионален инфо центар

РЗЗЗ – Републички Завод за здравствена заштита

ФЗО – Фонд за здравствено осигурување

УКИМ – Универзитет Св.Кирил и Методиј

ЈИЕУ – Универзитет на југоисточна Европа

ДУ – Државни Универзитети

ФПИОМ –Фонд за пензиско и инвалидско осигурување на Р.Македонија

АВРМ – Агенција за вработување на Република Македонија

РМ – Република Мекедонија

Кординатор на ДВР – Координатор на Декадата за вклучување на Ромите (Министер без ресор
г-дин Неждет Мустафа)

ДЗС – Државен завод за статистика

НВОи – Невладини организации

ЕУ – Европска Унија

ИПА – Пред пристапни инструменти

ЗЕЛС – Заедница на единиците на локалната самоуправа

НКТ – Национално координативно тело

ДУП – Детален урбанистички план

МЛД - Македонско лекарско друштво

И ВО ПРОЦЕСОТ НА РЕВИДИРАЊЕ НА НАП

	ИНСТИТУЦИЈА
МАБЕРА КАМБЕРИ	МТСП
САБИНА РЕЏЕПОВА	ВЛАДА НА РМ, КАБИНЕТ НА МИНИСТЕР БЕЗ РЕСОР НЕЖДЕТ МУСТАФА
МАРИЈА НИКОЛОВА	МОН
ВОЈИСЛАВ МАРЈАНОВИЌ	МОН
РИСТЕМ МУСЛИЕВСКИ	НВО НРЦ-КУМАНОВО
КЈМЕТ АМЕТ	НВО ЛУЛУДИ
РАМИЗА САКИП	НВО РОМА 2002
АХМЕТ ЈАШАРЕВСКИ	НВО ДРОМ - КУМАНОВО
ДИЛБЕРА КАМБЕРОВСКА	НВО ДАЈА
СЕНАД МУСТАФОВ	НВО РЕФ
ЉАТИФ ДЕМИР	ВЛАДА НА РМ, КАБИНЕТ НА МИНИСТЕР БЕЗ РЕСОР НЕЖДЕТ МУСТАФА
ДЕНИС ДУРМИШ	МТСП
НАДИР РЕЏЕПИ	НВО СОНЦЕ
САМЕТ СКЕНДЕРИ	НВО ЗАЕДНИЧКИ ВРЕДНОСТИ
МЕРСЕЛ ЦЕЛАДИН	НВО МЕСЕЧИНА
АФЕРДИТА ХАЏИЈАЈА ИМЕРИ	УНДП
ЉУБИНКА ПОПОВСКА	МТСП
РАМАДАН БЕРАТ	ОБСЕ
ЕЛВИС МЕМЕТИ	МЛС
ВЕЉКА ЈУРАН	АВ
ДИЈАНА КРСТЕВСКА	ДЗС
ЛЕНА НИЧЕВСКА	МТСП
ЉУБА ЃЕОРГИЕВА	ВЛАДА НА РМ
НОРА ШАБАНИ	УНИЦЕФ
АЛЕКСАНДРА БОЈАЏИЕВА	НВО СОНЦЕ
СТОЈАН ТРАЈНАОВ	МТСП
ВЛАДО АВРАМОВСКИ	МТСП
БОРЈАН ПАВЛОВСКИ	ЕСЕ
ИВАНКА ДУКОВСКА	МТВ
ЛЕНЧЕ БАЈКОВА	МТВ
СЛОБОДАНКА СПИРОВСКА	МТВ
КАТЕРИНА ПАРТИНОВА	НВО ХОПС
АДЕМ АДЕМИ	ВЛАДА НА РМ, КАБИНЕТ НА МИНИСТЕР БЕЗ РЕСОР НЕЖДЕТ МУСТАФА
АДИС АЛИГЕГА	МЗ
САЊА ДИМОВСКА	МЗ
СЕНАД МЕМЕДИ	МЗ
ЕЛЕНА ПЕОВСКА	НВО ЛИЛ
САРИТА ЈАШАРОВА	НВО ЛИЛ
МУХАМЕД ТОЧИ	НВО МЕСЕЧИНА
НАХИДА ЗЕКИРОВА	ФИООМ
БИЛЈАНА АНЧЕВСКА	ЗЗЗ МАЈКИ И ДЕЦА
ОЛИМПИЈА ГРОЗДАНОВСКА	УНИЦЕФ
АЛЕКСАНДАР ШУМКОВСКИ	ОБСЕ
СУЗАНА ВЕЛКОВСКА	ФИООМ
БОЈАН ЈОВАНОВСКИ	НВО ХЕРА
МИЛА ЦАРОВСКА	НВО ХЕРА

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

	ФОНД ЗА ЗДРАВСТВО
	МОН
	МОН
ИГОР МАЦКИНОВСКИ	МТСП
ТЕОДОРА АЈАНОВСКА ГЛИГОРОВА	ФИООМ
СУЗАНА ПЕЦАКОВСКА	ФИООМ
ФИЛИПО УНТЕРХОФЕР	БИМ-ФВ Македонија
ЈАГОДА СТРАШЕВСКА	БИМ-ФВ Македонија
НИНОСЛАВ МАЛДЕНОВИЌ	БИМ-ФВ Македонија

- 1) Постојни акциони планови за вработување, домување, здравство и образование, Скопје, 2005
- 2) Оперативни планови за вработување, домување, здравство и образование, Скопје, 2006
- 3) Стратегија за Роми, Скопје, 2005
- 4) Унапредување на образованието на Ромите во Република Македонија, Ромски образовен фонд, 2007
- 5) Национална стратегија за вработување 2010, МТСП, Скопје, 2006
- 6) Национален акционен план за вработување 2006 – 2008, МТСП, Скопје, 2006
- 7) Заедницата на Роми во Република Македонија – Состојби и предизвици во образованието и вработувањето, Надир Реџеџи, Месечина, 2007
- 8) Заедницата на Роми во Република Македонија – Состојби и предизвици во домувањето и здравството, Неда Милевска – Костова и Ениса Еминова, Месечина, 2008
- 9) Акционен план за подобрување на состојбата на Ромите и Синтите во областа на ОБСЕ, ОБСЕ, 2003
- 10) Здравјето, здравствената заштита и влијанијата врз здравјето кај Ромите во Р. Македонија, Борјан Павловски, Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените во РМ – ЕСЕ, 2008

ВО

		одговорности	ресурси	рок	показател	
општа цел						
Подобрена здравствена состојба на Ромите до 2011 год, преку подобрување на достапноста на здравствените услуги и алоцирање на средства за НАП за здравство за Ромите						
1	специфична цел - 1 Идентификувани здравствените потреби на ромското население		МЗ, РЗЗЗ, ДЗС, НВОи		2011	
1	1	<u>Мерка</u> Спроведување на истражување за здравствената состојба и здравствените потреби на Ромите на национално ниво (во согласност со постоечките планови на РЗЗЗ и ДЗС)	МЗ, РЗЗЗ, ДЗС, НВОи	3.000.000 МКД	2010	- спроведено истражување, анализа и публикација на студијата
1	2	<u>Мерка</u> Воведување на графа за евиденција според национална припадност во обрасците за следење на здравствената состојба на населението во РМ*	Влада на РМ, МЗ, РЗЗЗ и ДЗС	Промени во законот за евиденција и документација во здравството	2011	- вршење на евиденција според етничка припадност во здравствената статистика
2	специфична цел – 2 Унапредени хигиенско-епидемиолошки услови за живеење на Ромите преку санитарно-епидемиолошки надзор и мерки за дезинсекција и дератизација во Ромските средини		МЗ, ДХ (Дирекција за храна), ЕЛС , РЗЗЗ и ЗЗЗ		2009 – 2011 континуирано	

		претежно населени со Роми (без оглед на непостоењето на јавни објекти во ваквите населби) – најмалку 10 населби годишно	Комунална инспекција, Завод за здравствена заштита, ЕЛС, ДСЗИ, ДХ, РЗЗЗ	Проценка = дополнителниот ангажман во населби претежно населени со Роми без јавни објекти се проценува на 12.000 МКД по населба годишно = вкупно 360.000 МКД	2009 - 2011	Остварени минимум 2 надзори во најмалку 10 населби претежно населени со Роми годишно
2	2	Мерка Вршење на дезинсекција и дератизација во 10 населби претежно населени со Роми во 2009, 20 во 2010 и 30 во 2011 (да се обезбеди континуитет во населби каде е започнато)	10 Заводи за здравствена заштита, ЕЛС (сектор надлежен за дезинсекција и дератизација), РЗЗЗ	20.000 ден по населба годишно 2009 – 200.000 МКД 2010 – 400.000 МКД 2011 – 600.000 МКД Вкупно 1.200.000 МКД	2009 – 2011	Број на населби претежно населени со Роми во кои е започната и се изведува редовна годишна дератизација и дезинсекција
2	3	Мерка Дезинфекција на водата за пиење во ромските населби соодветно на решенијата и налозите од здравствениот и санитарен инспекторат и/или комуналната инспекција (интервенциите кои се однесуваат на интервенции во инфраструктура на населби, да се поврзат со АП за домување – дел за инфраструктура – да се дава приоритет на оние населби кои имаат потреби од аспект на здравство)	ЕЛС, Јавни претпријатија за комунални услуги во општините, Заводите за здравствена заштита (ЗЗЗ), РЗЗЗ	1КГ хлор чини 20,00 МКД 10гр хлор се потребни за 1м3 вода Постојат стандарди за хлорирање на водата кои соодветно се применуваат од надлежните органи	2009 – 2011	Број на постапки еднаков на решенијата и налозите
3		<u>специфична цел – 3</u> Опфатеност со здравствена едукација на ученици во 30 училишта со голема фреквенција на ученици Роми	МЗ, МОН, ЕЛС, НВОи, РЗЗЗ, ЗЗЗ		2009 – 2011 во континуитет	- број на опфатени училишта, - број на опфатени ученици

		дополнителна здравствена едукација, преку вклучување на веќе вработени Роми во МЗ во процесот на подготовка на програмата, како и консултативни мерки со Роми надвор од МЗ	МЗ и НВО , Р333	36.000 МКД	2009	- вклучени Роми во тимот
3	2	<u>Мерка</u> Подготовка на модули за дополнителна здравствена едукација, од областа: сексуално и репродуктивно здравје, лица со посебни потреби, СПИ и ХИВ/СИДА, превенција од болести на зависност, врсничко насилство, хигиена правилна исхрана и физичка активност	МЗ, МОН, НВОи, Р333 , 333	651.000 МКД	2009	- Подготвени и одобрени 5 модули за здравствена едукација
3	3	<u>Мерка</u> Вклучување на најмалку 1 здравствен работник Ром/ка во 10те постоечки превентивни тимови за вршење здравствена едукација кои оперираат во населби претежно населени со Роми (поврзување со АП вработување – мерка за вработување на Роми во администрација – да се додаде фокус на здравство и врска со оваа мерка)	Влада (АП вработување)	(поврзување со АП вработување – мерка за вработување на Роми во администрација – да се додаде фокус на здравство и врска со оваа мерка)	2009	- формирани 10 тимови, - вклучени 10 Роми во тимовите
3	4	<u>Мерка</u> Едукација на 60 врснички едукатори (пеер) Роми, од заедниците каде што се лоцирани училиштата	Завод за здравствена заштита на мајки и деца, НВО , Р333	300.000 МКД	2009	- 60 едуцирани врснички едукатори Роми,
3	5	<u>Мерка</u> Спроведување на врсничка (пеер) едукација во 30 училишта од страна на обучените врснички едукатори (6 едукации годишно по училиште, 180 едукации годишно во 30 училишта)	Завод за здравствена заштита на мајки и деца, ЕЛС, НВОи , Р333	600.000 МКД годишно, односно 1.800.000 МКД вкупно	2009 – 2011 континуирано	- број на одржани врснички едукации:

		млади лица Роми надвор од образовниот систем во 30 места претежно населени со Роми	МЗ, ЕЛС, МТСП, ЦСР, НВОи, Завод за здравствена заштита на мајки деца, РИЦ	Програма за мајки и деца и Програма за систематски прегледи (МЗ)	2009 – 2011 континуирано	- број на лица млади Роми надвор од образовниот систем опфатени со едукацијата
4	1	<u>Мерка</u> Создавање на здравствено образовни курсеви за млади Роми кои не се вклучени во образовниот систем Види 3.3				
4	2	<u>Мерка</u> Идентификација и обука на 60 медијатори Роми (1 од секое место) за теренското спроведување на здравствената едукација	НВОи, ЕЛС, МТСП, РИЦ, МЗ	600.000 МКД	2010	- број на идентификувани и обучени медијатори
4	3	<u>Мерка</u> Дополнителни здравствено образовни курсеви во областа на: сексулни и репродуктивно здравство, лица со посебни потреби, сексуално преносливи болести, ХИВ/СИДА, заштита од болести кај зависници од дрога и алкохол, насилство кај младите, хигиена и соодветна исхрана и физичка активност прилагодени за млади Роми Види 3.2				
4	4	<u>Мерка</u> Одржување на теренски едукативни настани на секои 2 месеца по дадените програми во селектираните 30 заедници (180 годишно)	НВОи, ЕЛС, Завод за здравствена заштита на мајки и деца (патронажна служба), ЦСР, РИЦ, РЗЗЗ	270.000 МКД годишно; 810.000 МКД вкупно	2009 – 2011 континуирано	- број на реализирани теренски едукации годишно, - број на опфатени лица млади Роми со теренските едукации

		ромското население со здравствено осигурување за 30% на годишно ниво, од здравствено неосигураните Роми (кои немаат средства за основни трошоци за добивање здравствено осигурување, кои немаат информации за можностите за здравствено осигурување, итн.	МЗ, НВОи, РИЦ, ЕЛС, МТСП, ЦСР	<u>Предуслов</u> - Интервенции во законската регулатива за ослободување од финансиско учество при обезбедување на потребна документација за здравствено осигурување за сиромашни лица; - Менување на процедурите за решавање на проблемите со самостојното здравствено осигурување во ФЗО	2009 – 2011 континуирано	- 30% здравствено осигурани Роми годишно, од неосигураните
5	1	<u>Мерка</u> Идентификација и едукација на 60 медијатори за комуникација и информирање на ромската популација по однос на правото на здравствено осигурување (истите медијатори од СЦ – 3)	МЗ, РИЦ, НВОи и ЕЛС	600.000 МКД	2009	- број на идентификувани и обучени медијатори
5	2	<u>Мерка</u> Функционирање на 2 медијатори по РИЦ во 12 РИЦ	МЗ, РИЦ	(15.000 МКД месечно по медијатор x 24 медијатори x 36 месеци) 12.960.000 МКД вкупно	2009	- 2 вклучени медијатори во работата на секој РИЦ, 24 вкупно
5	3	<u>Мерка</u> Вклучување на медијаторите во работата во заедницата во 36 ромски заедници (преку активни НВОи)	МЗ, НВОи	(36 медијатори, исто како 6.2) 19.440.000 МКД вкупно	2009 -2011 континуирано	- 36 медијатори вклучени во работата на НВОи

		т на имарна здравствена заштита за 20% во однос на 2007	МЗ, ФЗО, ЕЛС, Лекарска комора на Македонија, МЛД		2009 – 2011 континуирано	- процент на Роми опфатени со примарна здравствена заштита
6	1	<u>Мерка</u> Воведување на финансиска стимулација за отварање на ординации за матични лекари и гинеколози во неатрактивни средини претежно населени со Роми (по углед на стимулациите во рурални средини)	ФЗО, МЗ, ЕЛС, Влада на РМ	(76.000 МКД по ординација месечно = 912.000 МКД годишно по ординација; 1.228.000 МКД материјална поддршка за отпочнување по ординација; 4 ординации) вкупно 8.560.000 МКД	2009	- број на отворени ординации на матични лекари и гинеколози во ромски средини по пат на стимулации
6	2	<u>Мерка</u> Едукација на 300 здравствени работници кои работат во средини со ромско население во однос на посебните потреби на ромското население	МЗ, НВОи и Завод за мајки и деца	921.000 МКД	2009	- број на едуцирани здравствени работници
6	3	<u>Мерка</u> Информирање и поддршка за примена на механизмите за санкција на дискриминација во здравство од страна на Ромите	НВО – медијатори, институцијата за заштита од дискриминација предвидена со закон, Лекарска комора и Етички комитет	Предуслов – донесување на закон против дискриминација (проценка – 600.000 МКД годишно)	2009 – 2011 континуирано	- број на пријавени случаи и изрекување на казни мерки
6	4	<u>Мерка</u> Обезбедување на средства за помош при набавка на лекови за социјално загрозените Роми	РЗЗЗ, НВОи, Национален координатор и технички служби за имплементација	2.000.000 МКД годишно, вкупно 4.000.000 МКД за 2 години (буџетот ќе зависи од направената анализа, види 1.1.)	2009 - 2011	- број на лица корисници на мерка за бесплатни лекови

		вените услуги за припадниците на ранливи групи од ромската популација (жени, деца, деца на улица и бездомници, млади, лица со посебни потреби, ХИВ позитивни, лица кои живеат под линија на сиромаштија, стари лица, корисници на дроги, сексуални работници, ЛГБТ и МСМ)	МЗ, МТСП, ЕЛС, НВОи,		2009 - 2011 континуирано	- подобрен пристап на припадници на ранливи групи за 20%, во однос на 2007
7	1	<u>Мерка</u> Едукација и сензибилизација на 300 здравствени работници кои работат во средини со ромско население во однос на специфичните потреби на ранливите групи	Завод за мајки и деца, НВОи , МЗ , РЗЗЗ	921.000 МКД	2009 – 2011 континуирано	- број на обучени здравствени работници
7	2	<u>Мерка</u> Јакнење на капацитетот на 5 Ромски НВОи за специфичните потреби на ранливите групи во ромската популација	МЗ, НВОи, ЦСР, ЕЛС	3.000.000 МКД вкупно	2009 – 2011	- број на НВОи кои имаат надграден капацитет; ниво на надграден капацитет
7	3	<u>Мерка</u> Јакнење на капацитетите на целните групи преку едукација за запознавање со човековите права и права на пациенти (памфлети) на македонски и ромски јазик	НВОи, РИЦ, ЕЛС, МЗ , РЗЗЗ	300.000 МКД ден годишно, односно 900.000 МКД вкупно	2009 – 2011 континуирани	- број на опфатени претставници од целните групи
7	4	<u>Мерка</u> Целосна опфатеност на ромските деца вон образовниот систем со вакцинација преку теренска проверка за пропустите во вакцинација и вакцинирање на децата	МЗ,(патронажна служба и здравствените домови) НВОи, ЦСР, РИЦ, ЕЛС	Користење на постоечките ресурси – медијатори, услуга 1.842.000 МКД	2009 – 2011 континуирано	- број на опфатени ромски деца со вакцинација

		еди на децата вон образовниот систем	МЗ, Здравствени домови, НВОи, РИЦ, ЕЛС	Користење на постоечките ресурси – медијатори, услуга, 1.842.000 МКД	2009 – 2011	- број на опфатени ромски деца со систематски прегледи.
--	--	---	--	---	-------------	--

АНЕКС II: АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ВРАБОТУВАЊЕ

		одговорности	ресурси	рок	показател	
општа цел: Зголемена конкурентност на пазарот на труд на 3,6% неквалификувани работоспособни Роми и зголемена вработеност на Ромите од 8% од вкупниот број работоспособни Роми до 2011 година.						
1	<u>специфична цел:</u> Да се вработат 50 припадници на ромската заедница со завршено висико образование на неопределено време во јавната администрација до 2011		Влада МТСП АВРМ	Потребни финасиски средства	2009 - 2011	Број на нововработени Роми во јавната администрација
1	1	<u>Мерка:</u> Дефинирање на <u>динамиката за вработување</u> според стратегијата за правична застапеност да вклучи 1.5% Роми во државната и јавна администрација во периодот до 2011	Министерот без ресор (Национален координатор) и Вице-Премиер	Потребни финасиски средства	2009	Број на нововработени Роми во јавната администрација

2		<u>специфична цел</u> Да се вработат 1500 средношколци Роми на неопределено време до 2011 година.	Влада МТСП АВРМ		2009 - 2011 Број на нововработени Роми со завршено средно образование
2	1	<u>Мерка:</u> Програма за практиканство за високо и средно образование 300 лица Роми во период до 2011.	АВРМ Центрите за вработување ЕЛС НВО	1.200.000 МКД	2009 - 2011 Број на нововработени Роми со завршено средно образование
2	2	<u>Мерка:</u> Субвенционирање на вработување на 400 Роми со завршено средно образование годишно	Влада АВРМ Центрите за вработување ЕЛС НВО	18.000.000 МКД	2009 - 2011 Број на нововработени Роми со завршено средно образование
3		<u>специфична цел:</u> Да се вработат 450 Роми со основно образование на неопределено време до 2011 година.	Влада МТСП АВРМ		2009 - 2011 Број на нововработени Роми со завршено основно образование
3	1	<u>Мерка:</u> Специфични обуки за стекнување на вештини за вработување на 900 роми со неоформено образование до 2011 година	Влада МТСП АВРМ	21.600.000 МКД	2009 - 2011 Број на квалификувани Роми (образование и работни квалификации)
3	2	<u>Мерка:</u> Организирање на јавни работи за изведување на градежни работи и еколошки проекти со обука на 500 роми со без квалификација.	ЕЛС Јавни претпријатија	xx	2009 - 2011 Број на Роми вклучени во јавни работи

		и и семејни бизниси, прошириување на сопствен бизнис, самовработување.	Министерство за економија Агенција за претприемноштво на РМ	27.675.000 МКД	2009 - 2011	Број на самовработени Роми преку кредити и грантови
3	4	<u>Мерка:</u> Промоција на можностите за работа од дома со посебен акцент на невработените жени Ромки.	МТСП НВО	600.000 МКД	2009 - 2011	Број на вработени Роми преку семејни бизниси

АНЕКС III: АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ДОМУВАЊЕ

	одговорности	ресурси	рок	показател	
<u>Општа цел</u> Најмалку 400 ромски домаќинства се вдомени според минимални стандарди за домување во периодот од 2009 – 2011, преку социјално домување и обнова и реконструкција на домови, и урбанизација и подобрување на инфраструктура на населби претежно населени со Роми.					
1	<u>Специфична цел</u> Најмалку 60 ромски домаќинства се вдомени преку социјално домување и создадени се услови за дополнително вдомување преку доделување на 3% од градежните парцели планирани за продажба, доколку се задоволени предусловите за превземање на мерките.	МТВ – одобрување планови, доделување ресурси МТСП – вклучување на ранливи групи во	95 400 000 МКД вкупно (збир од мерки)	2009 – 2011	Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување

			мерките ЕЛС – планирање, предлог НВО – набљудување, застапување на локално ниво			
		<u>Предуслов</u> Да се формира Фондот за домување, предвиден со предлог закон	Влада на РМ – усвојува и планира средства МТВ – предлог закон		Крај на 2009	
1	1	<u>Мерка</u> Определување на дел (квота) од Фонд за домување определен за социјални станови, за прашањата на домување на Ромите, според процентуалната застапеност на Ромите во општините и градот Скопје [до 2011 се планира да бидат изградени вкупно 1110 станови во РМ, од кои 2,6% односно 60 станови треба да бидат доделени на Роми преку квота]	Влада на РМ – одлука МТСП, МТВ, - предлог на критериуми за селекција Фонд за домување – планирање на аФирмативниот пристап и реализација на средства НВО, РИЦ застапување и информации	81 000 000 МКД вкупно (врз основа на 60 станови од 45м ² по 30 000 МКД за м ²)	2010 – 2011	Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување во социјални станови
		<u>Предуслов</u> Донесување на урбанистички планови	ЕЛС – донесување, финансирање		2010 – 2011	

			МТВ – одобрување и финансирање МЛС – набљудување			
1	2	<u>Мерка</u> Определување на дел од државното земјиште планирано за продажба, за бесплатно доделување на Роми со нерешено стамбено прашање, според процентот на Роми во општината и градот Скопје (од постоечки и нови урбанизирани населби)	Влада на РМ – одлучување Национален координатор на ДВР, МТВ – предлог НВО – застапување ЕЛС – набљудување (до крајно вдомување)	(минимум парцела за градба 240м ² , по 600 МКД за м ² , вкупно 100 парцели за 3 години) 14 400 000 МКД вкупно	2009 – 2011	Број на доделени градежни парцели на ромски домаќинства Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување, со изградени домови на доделени парцели
2		<u>Специфична цел</u> 300 ромски домаќинства комплетно вдомени според минимални стандарди за домување преку урбанизација на населби претежно населени со Роми и административна поддршка за документација за Ромите.	МТВ – одобрување планови, доделување ресурси МТСП – координација и финансирање на РИЦ ЕЛС – планирање, предлог, ресурси РИЦ, набљудување, застапување на локално ниво	12 000 000 МКД вкупно (збир од мерки)	2009 – 2011	Број на целосно урбанизирани населби со претежно ромско население Број на вдомени ромски домаќинства според минимум стандарди за домување
		<u>Предуслов</u>	Собрание –		Крај на 2009	

		на 2009 година Проактивност на општините (вклучување и влијание од ромската заедница)	усвојува Влада на РМ – предлог, влијание врз општини МТВ – предлог и формулација на подзаконски акти Национален координатор – влијание (и за закон и врз општини) МЛС – влијание врз ЕЛС НВО – влијание врз општини			
2	1	Мерка Донесување на ДУП на 6 населби претежно населени со Роми [по донесувањето на ДУП, со негова реализација преку инвеститор за колективни стамбени згради, се решаваат и прашањата во однос на субстандардното домување, како и проблемот со густо населени населби и пропратна инфраструктура во населбите]	ЕЛС – планира, предлага, реализира и финансира за почетно истражување, во соработка со Катастар и Државна агенција за просторно и урбанистичко планирање), МТВ – одобрува, финансира МЛС –	1 000 000 МКД по ДУП (просек) од МТВ и ЕЛС (можно и други извори) 3 000 000 МКД годишно (2010, 2011) 6 000 000 МКД вкупно	2010 – 2011	Број на донесени ДУП Број на опфатени ромски домаќинства по донесен ДУП Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување по донесен ДУП

			<p>набљудува, координира, влијае</p> <p>НВО – влијае, организира ромска заедница да влијае</p>			
2	2	<p>Мерка Правна и финансиска поддршка за решавање на административно/правни проблеми со документација за домување (вклучителни семејства кои имаат нерешено наследство, недефинирана сопственост, немаат дозвола за градба, нерегулиран договор за купопродажба и тн)</p>	<p>МТСП – планира, координира, јакнење капацитети на РИЦ за п/ф поддршка</p> <p>РИЦ – проценка на потреби во заедница и врска помеѓу заедница и ЕЛС</p> <p>ЕЛС – дава јавна услуга</p>	(проценка) 300 домаќинства, 20 000 МКД по домаќинство = 6 000 000 вкупно	2009 – 2011	Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување со добивање документација
3		<p><u>Специфична цел</u> Најмалку 20 ромски домаќинства годишно со достигнати минимум стандарди за домување преку обнова и реконструкција на домови.</p>	<p>МТВ плаира, координира и прибира средства</p> <p>МТСП – поддршка за дефинирање на критериуми</p> <p>ЕЛС, НВОи</p> <p>Национален координатор прибира средства</p>	10 800 000 МКД вкупно (збир од мерки)	2009 – 2011	Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување

		ње,	Влада на РМ – усвојува и планира средства МТВ – предлог закон		До крај на 2009	
3	1	<u>Мерка</u> Определување на дел од Фонд за домување за достигнување на минимум стандарди на домовите и надминување на густата населеност на домовите на ромски домаќинства со обнова и реконструкција на домови (најмалку 20 ромски домаќинства годишно)	Влада на РМ – одлука МТСП, МТВ, Национален координатор на ДВР – предлог Фонд за домување – планирање на афирмативниот пристап и реализација на средства НВО - застапување	3 600 000 МКД годишно одвојување од Фондот за домување (пресметката е врз основа на 3000 евра по домаќинство за обнова и реконструкција за 20 домови годишно)	2010 – 2011	Број на ромски домаќинства кои направиле обнова и реконструкција Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување со обнова и реконструкција на домовите
3	2	<u>Мерка</u> Обезбедување на финансиски средства од приватни/странски донатори за обнова и реконструкција на домови на Роми (најмалку 40 ромски домаќинства годишно)	МТСП – одделение за ДВР Национален координатор на ДВР (прибирање на средства)	7 200 000 МКД годишно (според иста пресметка како 3.1)	2009 – 2011	Број на ромски домаќинства кои направиле обнова и реконструкција Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување со обнова и реконструкција на домовите

4	<p><u>Специфична цел</u> Подобрена инфраструктура (улицы, водовод, канализација) во 13 населби претежно населени со Роми</p>	<p>Влада на РМ – одлучува, финансира</p> <p>МТВ – набљудува, планира, распределува средства</p> <p>ЕЛС – реализира, планира, предлага</p> <p>МЛС – набљудува, координира, влијае</p>	45 000 000 МКД вкупно (збир од мерки)	2009 – 2011	<p>Број на населби претежно населени со Роми, целосно покриени со основна инфраструктура (улицы, канализација, водовод)</p> <p>Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување</p>
	<p><u>Предуслов</u> Урбанизирани населби во 7 а 13 од средина на 2010 за да може да се интервенира во инфраструктура</p> <p>Проактивност на општините за подготовка на проекти и доставување до МТВ (вклучување и влијание од ромската заедница)</p>	<p>(остварување на претходни мерки)</p> <p>Национален координатор – влијание (и за закон и врз општини)</p> <p>МЛС – влијание врз ЕЛС ЕЛС- реализира, планира и</p>		Крај на 2009	

			предлага			
			НВО – влијание врз општини			
4	1	<p><u>Мерка</u> Буџетот на РМ планира 15 000 000 МКД годишно за изградба на улици, канализации и водоводи во населби претежно населени со Роми.</p>	<p>Собрание на РМ - усвојува Влада на РМ – одлучува МТВ – предлага, планира, одобрува проекти и реализира</p> <p>ЕЛС – проектира, предлага</p> <p>Национален координатор влијае врз МФ, МТВ, Влада</p> <p>РИЦ – проценка на потреби, иницираат, влијаат, набљудуваат, информираат</p>	45 000 000 МКД вкупно (15 000 000 МКД годишно)	2009 – 2011	<p>Метри на изградени улици (по стандарди) во населби претежно населени со Роми Метри на изградена канализација во населби претежно населени со Роми Метри на изграден водовод во населби претежно населени со Роми Број на целосно вдомени ромски домаќинства според минимални стандарди за домување со добивање пристап до урбана инфраструктура</p>
		Види 2.1				

		нањата нка на потребите и јакнење на капацитети.	ЕЛС РИЦ Национален координатор МТСП	Од 8 060 000 МКД до 8 360 000 МКД, зависно од активностите планирани по мерка 5.2	2009 – 2011	Извршена проценка на потреби Зајакнати капацитети за работа на прашања на домување на Роми
5	1	<u>Мерка</u> Скенирање и создавање на база на податоци за состојбата на Ромите во однос на домувањето по општини, во 20 општини со над 800 Роми (дополнително од општата методологија за набљудување на ДВР) [истражувањето треба да даде податоци за состојбите според дрвото на проблеми – по колку луѓе/домаќинства се погодени од секој од наведените проблеми, по категории]	Национален координатор – иницира, набљудува МТВ – учество во методологија на проценка НВО, ЕЛС, ДЗС, – учество во методологија на проценка, теренско прибирање податоци и податоци од евиденции МТСП, одделение – управување со податоци, анализа	(проценка: 5 000 домаќинства, по 1.000 МКД по анкета/домаќинство – вклучително методологија, анкетари, анализа) 5 000 000 МКД	2009 (до крајот на годината да заврши)	Број на домаќинства опфатени со истражување Квалитет на база на податоци, според содржина и категории
5	2	<u>Мерка</u> Утврдување на интересот на ЕЛС за решавање на потребите/проблемите на Ромите во областа домување на локално ниво	Национален координатор, МТВ, МТСП, МЛС – проценка и координација/ комуникација	Зависно од планираните активности, кои можат да бидат од бесплатни до 300 000 МКД	Прво полугодие од 2009	Број на ЕЛС заинтересирани за работа на прашања на домување на Ромите

	за	МТСП, МТВ – проценка, испорака, финансирање	2 700 000м МКД (според: 300 домаќинства, по 9 000 МКД по случај) 120 000 МКД по обука – по 1 обука годишно, 360 000 МКД 3 060 000 вкупно	2009 – 2011	Број на решени случаи Број на обучени
		прашања поврзани со домување			

АНЕКС IV: АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ОБРАЗОВАНИЕ

	одговорности	ресурси	рок	показател
<p><u>Општа цел:</u> Зголемена стапка на вклученост на ромската популација на сите нивоа во образовно-воспитниот процес во текот на периодот од 2009-2011, од вкупниот број Роми на образовна возраст (0-26 години), освен во специјални училишта каде бројката на ученици Роми ќе се намали</p>				

		деца на возраст од 4-5)	анови омски	МТСП, НВОи, ЕЛС		2009 – 2011	Стапка на деца Роми во сите форми на предучилишно образование (од вкупниот број деца Роми)
1	1	<u>Мерка:</u> Зголемување на бројот на деца Роми, со посебен фокус на нерегистрираните деца Роми и женски деца Роми, на возраст од 4-5 години, во сите форми на предучилишно образование, со вклучување на Роми за работа со нив (види мерка 1.1)		МТСП, ЕЛС, предучилишни установи и други предучилишни форми; матична служба при Министерство за Правда и НВО/РИЦ	Да се искористат можностите од тековни проекти (РЕФ, ЦЦТ) Полудневен престој 1070 МКД, целодневен престој 1490 МКД по дете месечно 2009 г – 600 деца (500 во целодневен, 100 во полудневен и во други форми 3198 МКД по дете) (по 12 месеци); 2010 - 770; 2011 – 1000 деца	2009 – 2011	Процент на деца Роми вклучени во предучилишно образование од вкупниот број деца вклучени во предучилишното образование, со можност за родово расчленување; тековно – 1,6% вклученост; репери: 2009 – 2,5%; 2010 – 3,5%; 2011 – 4,5%
		Вработување на Роми со завршено соодветно образование како негуватели/ки или воспитувачи/ки во градинките каде што има деца Роми (проект на МТСП и ЕЛС)		(врска за АП вработување)	2009 – 26 нег. 2010 – 34 нег. 2011 – 40 нег. 21525 МКД месечно по негувателка		
1	2	<u>Мерка:</u> Да се обезбеди законски гарантираното право од Законот за заштита на деца за обезбедување на партиципацијата за социјално загрозуени деца (да се види во закон)		МТСП – Сектор за социјална заштита и Сектор за детска заштита; Центри за социјална заштита	Полудневен престој 1070 МКД, целодневен престој 1490 МКД по дете месечно 2009 – 600 деца 2010 – 770 деца 2011 – 1000 деца	2009 – 2011	Број на деца Роми кои потекнуваат од социјално загрозуени семејства, вклучени во било која форма на предучилишно образование, со можност за родово расчленување

		ота со образование и интегрирани конкретни програмски меѓукултурни активности со вклучување на деца Роми и не-Роми, како и нивни родители – спортски, културни и други активности [мерката е пресечна со дискриминација / човекови права]	МТСП, ЕЛС, Биро за развој на образование, МОН, НВО	20 обуки (во општини со поголем број Роми) x 120.000 МКД; Меѓукултурни активности во 20 општини x 3 активности годишно (180 активности вкупно) x 30.000 МКД	2009 – 2011	Број на обучен наставен кадар Број на реализирани меѓукултурни активности Број на учесници во меѓукултурни активности со можност за расчленување
2		<u>Специфична цел</u> (100% стапка на влез на деца Роми во основно образование; Зголемена стапка на завршување на запишаните деца Роми во основно образование за 10-15%; Намалување на стапката на осипување на деца Роми на почеток од трета фаза на основно образование од најмногу 10-15%; 100% стапка на влез во средно образование од Роми кои завршиле основно образование; Зголемена стапка на завршување на Роми запишани во средно образование за 10-15%) Намалена стапка на осипување на Роми во средно образование - Зголемена стапка на Роми кои се задржуваат во образовниот систем – намалена стапка на Роми кои прерано го напуштаат образованието	МОН		2009 – 2011	тековна стапка на влез на деца Роми во основно образование: 97-98% тековна стапка на излез – завршување на деца Роми од запишаните, во основно образование: 45% тековно околу 13% Роми со завршено основно се запишуваат во средно училиште, но постои нова законска норма за задолжително средно образование 56% од запишаните Роми во средно образование го завршуваат истото
Интервенции за надминување јазични бариери						
2	1	<u>Мерка:</u> Обука на наставници кои работат со деца Роми за работа со деца чиј наставен јазик е различен од нивниот	МОН, Биро за развој, акредитирани Универзитети	300.000 МКД по обука, 4 обуки годишно (8 обуки вкупно)	2009 – 2010 – обуките	Број на наставници кои применуваат методи за работа со деца Роми чиј наставен јазик е различен од нивниот

		наставници и да создаде услови за вклучување на предмет за работа со деца кои учат на јазик различен од мајчиниот, на високо-образовните установи кои креираат наставен кадар		2011 – други методи, вклучително вториот дел од мерката		домашен/мајчин/говорен јазик
2	2	<u>Мерка:</u> Подготовки за воведување на настава на мајчин јазик за учениците Роми, преку создавање и превод на литература на ромски јазик, интервенции предвидени во високо образование за создавање кадар за настава на ромски јазик	МОН, Биро за развој на образованието	3.690.000 МКД	2009 – 2010	Количина на постојна литература на ромски јазик за потребите на настава
2	3	<u>Мерка:</u> Роми помошници во основното образование во основните училишта во општина Шуто Оризари и други сегрегирани училишта, чија функција е помош во совладувањето на јазичните бариери (внимателно да се планира и да се земат во предвид искуствата од другите држави во Декадата)	МОН, ЕЛС, Основни училишта	15 лица x 25.500 МКД месечно x 12 месеци x 3 години + обуки: 1.476.000 МКД	2009 – 2011	Број на помошници Роми; број на корисници по помошник и вкупно
Интервенции за надминување административни бариери						
2	4	<u>Мерка:</u> Нова реонизација на општините со посебно внимание за десегрегација на учениците Роми и доследно спроведување на реонизацијата од страна на основните училишта	МОН, ЕЛС, Управа при МОН, основни и средни училишта, НВОи, Државен просветен инспекторат	10 општини x 60.000 МКД	2009	Степен на покриеност на државата со реонизација соодветна на критериумот за надминување на сегрегација
2	5	<u>Мерка:</u> Упис на сите Роми кои се пријавуваат за упис во средните училишта и го исполнуваат прагот на критериумите за	МОН, Управа при МОН, Државен просветен инспекторат, ЕЛС,	(продолжување на добрата пракса и дополнително објаснување и	2009 – 2011	Број на Роми запишани во средните училишта (со можност за расчленување по училишта и споредба во однос на

			средни училишта , и други органи ,сектори и одделенија во рамките на министерството .	инструкции од МОН за афирмативна акција при уписот и соодветен ангажман а ДПИ за следење на оваа мерка)		посакуваното и училиштето каде е извршен упис)
		<u>Мерка:</u> Вработување на 5 Роми во МОН, ЕЛС и Овластен и државен просветен инспекторат, со фокус во работата на остварување на мерките од АП образование	(поврзување со АП вработување)			
Интервенции за надминување културолошки бариери и селективен пристап						
2	6	<u>Мерка:</u> Воведување на интегрирано изучување на ромскиот јазик во основно образование односно преку содржини од задолжителните предмети	МОН, Управа при МОН, Биро за развој на образование	Превод од содржините на предметот	2010 – 2011	Број на спроведени часови по ромски јазик годишно и број на ученици кои ја пратат оваа настава
2	7	<u>Мерка:</u> Обука на наставници за надминување на стереотипите и предрасудите кон Ромите – мерката треба да вклучи обука на тековни наставници и вклучување на задолжителен предмет за работа со ранливи групи и предмет за меѓукултурно учење на високо-образовните установи кои создаваат наставен кадар (да се разгледа примерот на програмата за образование на Роми на ФИООМ)	Биро за развој на образование, МОН, ЕЛС, основни училишта, НВОи	300.000 МКД по обука, 4 обуки годишно (8 обуки вкупно) (комуникација со ректорите на акредитирани универзитети кои создаваат наставен кадар за измена на програми)	2009 – 2010	Број на обучени наставници
2	8	<u>Мерка:</u> Воннаставни активности во организација на основните и средните училишта, насочени кон интеграција и подигање на нивото на меѓуетничко	Биро за развој на образование, ЕЛС, основни и средни училишта, Народен	2 активности по училиште годишно, 70 училишта, 3 години, 30.000 МКД по активност	2009 – 2011	Број на спроведени воннаставни активности Број на ученици и родители Роми и не-Роми вклучени во воннаставните активности

		различен тип – спортски, културни, работилници, отворени средби/денови, средби во заедницата, итн)	-Роми правобранител, Агенција за млади и спорт, Градски библиотеки при Министерство за култура			
2	9	<u>Мерка:</u> Збогатување на постоечките образовни програми со содржини од ромската култура и историја (работна група при МОН, формулирање на интервенции во наставни планови и програми, Биро за развој)	МОН, Биро за развој на образование,	184.500 МКД	Јануари – мај 2009	Опфат и квалитет на содржини од ромска култура и историја во образовните програми
2	10	<u>Мерка:</u> Поголема вклученост на Ромите во телата за управување со училиштата (преку директно учество или активности за индиректно учество) и подготвителна обука за Ромите и останатите кои учествуваат во таквите тела заради ефективно застапување на интересите на учениците Роми	МОН, училишта, ЕЛС, НВОи – спроведување, работа со телата, во соработка со директорите на училиштата	1.845.000 МКД за активности на НВО за работа со тела на годишно ниво во приближно 20 општини; + обука на директори за сензитивизирање за прашања на ученици Роми = 615.000 МКД(приближно 60 директори)	2009 – 2011	Број на интервенции на телата за управување со училиштата во однос на интересите на Ромите
Интервенции за надминување социо-економски бариери						
2	11	<u>Мерка:</u> Обезбедување на потребните материјални средства за образование на учениците Роми: - спроведување на закони и одлуки за обезбедување на материјали за сите ученици (учебници и превоз или сместување во ученички домови зависно од потребите) - дополнителна финансиска поддршка	МТСП (да се искористи дел од ЦЦТ), МОН, ЕЛС, НВОи, Влада на РМ, Национален Координатор	9600 ученици x 12.000 МКД годишно по ученик = 115.200.000 МКД	2009 – 2011	Број на ученици Роми кои добиле социо-економска поддршка за образование (стандардна и дополнителна)

		неопходни за нивна вклученост во образованието				
Интервенции за поддршка на учењето						
2	12	<u>Мерка:</u> Засилени контроли од страна на Државниот просветен инспекторат во однос на исполнувањето на обврската за дополнителна и додатна предметна настава за ученици (предвидена за талентирани ученици и ученици кои покажуваат послаби резултати), со фокус на потребите на учениците Роми	Државен просветен инспекторат, МОН	(поврзано со вториот дел од мерка 2.5)	2009 – 2011	Број на утврдени недоследности кај наставниот кадар и број на решени случаи на недоследности
2	13	<u>Мерка:</u> Ангажирање на татори во основно и средно образование за поддршка на учењето (да се консултираат искуствата од НВОи со успешни програми од овој тип, на пример Ромаверзитас во високото образование)	МОН, ЕЛС, средни училишта, НВОи	12.000 МКД годишно по татор (150 МКД по час), (5 предметни татори по град, во 20 градови = 100), значи 1.200.000 МКД годишно	2009 – 2011	Број на ангажирани татори Број на корисници на таторство
2	15	<u>Мерка:</u> Стипендирање на ученици Роми во средно образование под олеснети критериуми, со приоритет на ученици од прва година, женски ученици Роми и ученици запишани во четиригодишно средно образование (веќе отпочната пракса во рамки на стипендирањето на талентирани ученици)	МОН, Влада на РМ, ЕЛС, НВОи	50 стипендии годишно x 16.200 МКД по стипендија	2009 – 2011	Број на доделени стипендии (расчленување по род, година и тип на образование)
3		<u>Специфична цел:</u> Зголемување на процентот на студенти Роми на 1.8 % од вкупниот број на запишани студенти во прва година на универзитетите во РМ до 2011 година, задржување во образовен систем и	МОН, Државни и акредитирани универзитети, НВОи		2009 – 2011	Процент на студенти Роми од вкупен број на студенти во прва година Број (процент) на Роми кои се задржуваат во високото образование по прва година

		фичен о.				
Интервенции за подготовка за воведување на ромски наставен јазик во образованието						
3	1	<u>Мерка:</u> Создавање на фонд на учебници на ромски јазик преку поддршка на авторство и превод	МОН, Биро за развој, Национален Координаотр, Влада на РМ, и педагошка служба при МОН	22.140.000 МКД годишно	2009 – 2010	Количина на литература на ромски јазик
3	2	<u>Мерка:</u> Отварање на Катедра за ромски јазик и катедра за ромолошки студии, најмалку при еден од државните универзитети во РМ каде се создаваат наставни кадри	МОН, УКИМ	3 професори + 3 асистенти 7.995.000 МКД На годишно ниво	2009	Дали е отворена катедра Број на студенти на катедрата
3	3	<u>Мерка:</u> Воведување на избран предмет за ромска култура и историја на високообразовните насоки при државните универзитети кои создаваат наставен кадар	МОН, УКИМ	2 професор, 20.000 МКД по професор месечно	2010 – 2011	Дали е воведен избран предмет
Интервенции за поддршка на учењето						
3	4	<u>Мерка:</u> Ангажирање на татори во високото образование за поддршка на учењето (да се консултираат искуствата од НВОи со успешни програми од овој тип, на пример Ромаверзитас во високото образование)	МОН во соработка со универзитетите, НВОи	307.500 МКД годишно	2009 – 2011	Број на ангажирани татори Број на корисници на таторство
3	5	<u>Мерка:</u> Стипендирање на студенти Роми, со предност за студентите кои студираат на насоки кои создаваат наставен кадар, вклучително стипендирање на додипломски и постдипломски студии	МОН и НВОи	3000,00 МКД месечно (додипломски), 4500,00 МКД месечно (постдипломски) 50 стипендии годишно на додипломски	2009 – 2011	Број на доделени стипендии (расчленети според додипломски и постдипломски студии)

		га рама		(државни, не вклучувајќи ги останатите програми) 20 стипендии годишно на постдипломски		
Интервенции за промоција на еднакви можности						
3	6	<u>Мерка:</u> Квотата за Роми на државните универзитети да се постави на 4% проценти од вкупната бројка предвидена за запишување на нови студенти, со воспоставување на механизми за контрола и спречување на злоупотреба	МОН, Влада на РМ, државни универзитети и УЗИЕ	Не се потребни специфични ресурси	2009 – одлука на Влада; 2009 – 2011	Големина на квота за Роми на државните универзитети
Интервенции за надминување на социо-економски бариери						
3	7	<u>Мерка:</u> Олеснителен пристап и овозможување на бесплатен престој во студентските домови за студенти Роми од високото образование	МОН (Сектор за ученички и студентски стандард, како и стипендиите), УКИМ, Студентските организации	4.000 МКД по студент месечно, 10 месеци; за 50 студенти годишно	2009 – 2011	Број на Роми кои се бесплатно сместени во студентски домови
Интервенции за надминување на стереотипи и предрасуди во високото образование						
3	8	<u>Мерка:</u> Поддршка на државни универзитети за реализација на вон-наставни активности за студенти Роми и не-Роми за промоција на меѓукултурно разбирање	МОН, универзитетите, НВОи	615.000 МКД годишно	2009 – 2011	Број на спроведени воннаставни активности Број на Роми и не-Роми учесници во воннаставни активности
4		<u>специфична цел:</u> 5% од неписмените возрасни Роми (од кои најмалку 3% жени) се описменети на годишно ниво во периодот од 2009-2011.	МОН		2009 – 2011	Број на описменети возрасни Роми

		за Роми	МОН, невладини институции (посебно работнички универзитети), ЕЛС, основни и средни училишта	36.900 МКД по лице во просек за дооформување на средно образование (од 1 – 4 година) 600 лица годишно	(2009 – 2011)	Број на возрасни Роми корисници на образование за возрасни
4	2	<u>Мерка:</u> Акредитација на училишта достапни на ромската заедница, за организирање настава за дооформување на основно образование	МОН, основни училишта достапни на ромската заедница, ЕЛС, Управата при МОН	Не се потребни специфични средства; промена на политиката на МОН за акредитација	2009	Број на акредитирани училишта во населби претежно населени со Роми
4	3	<u>Мерка:</u> Проценка на потребите од и промоција на можностите за дооформување на образованието помеѓу Ромите	ЕЛС, МОН и Управа при МОН, училишта, НВО	3.075.000 МКД (пола за проценка и пола за промотивни активности)	2009	Спроведено истражување и количина и квалитет на податоци
5		<u>специфична цел:</u> Намалување на учениците Роми во специјалните училишта за 5 % годишно од вкупниот број деца Роми кои се тековно во специјалните училишта.	МТСП, МЗ, МОН		2009 – 2011	Стапка на ученици Роми во специјалните училишта
5	1	<u>Мерка:</u> Вклучување на квалификувани Роми со познавање на ромски јазик во комисија за проценка на психофизички способности на деца за нивно вклучување во редовно образование (како надворешен консултант кој ќе ги опслужува ваквите комисији кога проценуваат деца Роми, при што е неопходно дополнување на правилник)	МТСП (здравствени домови и ПИО)	800 МКД дневница по проценка x 50 проценки годишно	2009 – 2011	Број на извршени проценки на деца Роми со учество на професионален ромски кадар во комисија за проценка